

همشهری

سکونتگاه ۶۳ هزار ساله

زندگی انسان در محوطه‌های پیش از تاریخ دره خرم‌آباد از هزاران سال پیش تاکنون در جریان است

گزارش

راحله عبدالحسینی

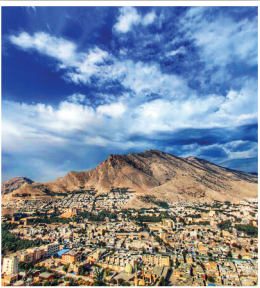
روزنامه‌نگار

شامگاه ۲۰ تیر از کمیته میراث جهانی در پاریس خبر خوشی رسید؛ پرونده محوطه‌های پیش از تاریخ دره خرم‌آباد به‌عنوان بیست و نهمین اثر فرهنگی، تاریخی و طبیعی ایران در فهرست میراث جهانی ثبت شد. محوطه‌های پیش از تاریخ دره خرم‌آباد با محدوده‌ای مشتمل بر ۴۰۰ هکتار به‌عنوان عرصه و ۷۰۰۰ هکتار

به‌عنوان حرم و شامل ه‌غار کلدر، قمری، گیلوران، یافته‌ه و کنجی و پناهگاه صخره‌ای گراجنه، بازگو‌کننده شواهدی از حضور انسان در بیش از ۶۳ هزار سال پیش در این منطقه از ایران و زاگرس است. حامد وحدتی نسب، پژوهشگر باستان‌شناسی و انسان‌شناسی پیش از تاریخ در ایران به همشهری می‌گوید اهمیت این محوطه تاریخی به سابقه استمرار سکونت انسان در این دره و از آن مهم‌تر همکاری مردم این خطه در محافظت از دره تاریخی است.

استمرار سکونت

بررسی‌ها نشان می‌دهد که سابقه سکونت در این دره تاریخی به ۶۳ هزار سال پیش می‌رسد. اما این، فقط یک نکته از هزاران است. حامد وحدتی نسب معتقد است: «مهم‌تر از سابقه سکونت در این دره تاریخی، استمرار سکونت در آن است. اگر فقط سابقه سکونت را در نظر بگیریم، در محوطه‌های تاریخی دیگری هم مثل تخت جمشید سابقه سکونت چند صد ساله داریم، اما در این دره تاریخی همواره از همان ۶۳ هزار سال پیش تاکنون، سکونت ادامه و استمرار داشته‌است.»

مهم‌ترین همکاری خرم‌آبادی‌ها

اهالی امروز خرم‌آباد برای اینکه آوازه این کهن‌شهر و غارهای پیش از تاریخ به گوش نسل‌های بعد در دنیا برسد، چه نقشی داشته‌اند؟ حامد وحدتی نسب می‌گوید: «مهم‌ترین همکاری مردم خرم‌آباد در ثبت جهانی شدن این است که به اهمیت تاریخی این محوطه آگاهی داشته‌اند و از آسیب رسیدن به آن جلوگیری کرده‌اند. متأسفانه سودای گنج‌یابی از سوی افراد سودجو، آسیب‌های برگشت‌ناپذیری به کل محوطه‌های باستانی ایران وارد کرده‌است و با اینکه گنج‌یابان هم فهمیده‌اند که به‌دنبال گنج در غار گشتن، کاری بیهوده است اما باز هم شاهد این نوع تخریب‌ها هستیم.»

حامد وحدتی نسب، پژوهشگر باستان‌شناسی و انسان‌شناسی:

مهم‌تر از سابقه سکونت در این دره تاریخی استمرار سکونت در آن است. در این دره تاریخی همواره از ۶۳ هزار سال پیش تاکنون سکونت ادامه و استمرار داشته‌است

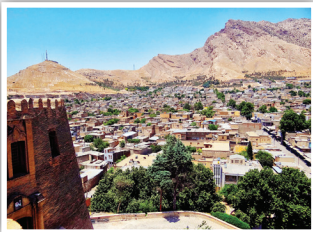
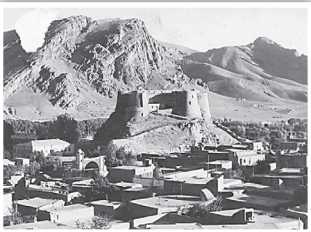

عطا حسن پور، مدیرکل میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی لرستان:

مردم برای تمیز کردن رودخانه و سراب شهوا در خرم‌آباد و سراب شهوا در خرم‌آباد بسیج شده بودند و تمام بلاگرها و اینفلوئنسرهای این همکاری را در شبکه‌های مجازی بازتاب دادند

فرست گردشگری پایدار

ثبت جهانی دره تاریخی خرم‌آباد بیش از گذشته گردشگران داخلی و خارجی را به این منطقه می‌کشاند؛ اتفاقی که رونق گردشگری را برای اهالی به ارمغان می‌آورد. حامد وحدتی نسب می‌گوید: «این رویداد فرصتی است تا افراد بومی برای تعامل با گردشگران داخلی و خارجی آموزش ببینند. همچنین اشتغال‌زایی با استفاده از این فرصت جهانی به خلایق و ایده‌پردازی احتیاج دارد.»

حضور مردم در همه مراحل ثبت

مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی لرستان و مسئول پرونده ثبت جهانی دره خرم‌آباد درباره همکاری مردم برای طی شدن روند ثبت جهانی دره تاریخی خرم‌آباد به همشهری می‌گوید: «روز اولی که از یاب یونسکو به خرم‌آباد آمد ما پرسید که آیا مردم رضایت دارند و از این محوطه تاریخی استقبال کرده‌اند؟ ما فیلم‌های همکاری مردم را نشان دادیم.» عطا حسن پور می‌افزاید: «مردم برای تمیز کردن رودخانه و سراب شهوا در خرم‌آباد بسیج شده بودند و تمام بلاگرها و اینفلوئنسرها این همکاری را در شبکه‌های مجازی بازتاب دادند.» او معتقد است: «ثبت جهانی دره خرم‌آباد، مسیری روشن برای توسعه گردشگری پایدار، رونق اقتصادی و دیپلماسی فرهنگی در این استان ترسیم می‌کند.» برای رونق گردشگری هم مردم را دخیل کردیم؛ به‌عنوان مثال از ساکنان اطراف غار کنجی خواستیم تا یکی از آنان راهنمای گردشگری یا به‌اصطلاح پل‌دار باشد. برای نگهداری و حفاظت از غارها هم خود اهالی کمک می‌گیریم.»

غارهای محوطه تاریخی دره خرم‌آباد

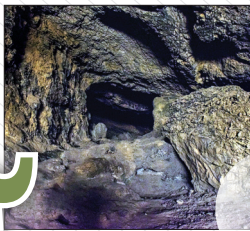
کنجی

متعلق به دوران پارینه سنگی میانی در جنوب شرقی دره خرم‌آباد. این مکان اطلاعات مهمی درباره شیوه‌های زندگی انسان‌های پیش از تاریخ ارائه می‌دهد و سازگاری‌های رفتاری شکارچیان باستانی و الگوهای در حال تغییر استفاده انسان از غار را در طول زمان روشن می‌کند.

قمری

در شمال غربی دره خرم‌آباد و حاوی بقایای باستانی مهم پیش از تاریخ. این غار شواهد باستان‌شناختی مربوط به دوران پارینه سنگی میانی، پارینه سنگی جدید، نوسنگی، مس و سنگ، عصر برنز، تاریخی و اسلامی است. در پایین‌ترین سطح، مجموعه‌ای از فرهنگ موستری که احتمالاً متعلق به نئاندرتال‌های این منطقه است، دیده می‌شود.

گیلواران

در میانه کوه سفیدکوه دره خرم‌آباد. تارانشه اصلی شامل ۵ لایه باستان‌شناسی پارینه سنگی میانی، پارینه سنگی جدید، نوسنگی، مس و سنگ، عصر برنز، تاریخی و اسلامی است. در پایین‌ترین سطح، مجموعه‌ای از فرهنگ موستری که احتمالاً متعلق به نئاندرتال‌های این منطقه است، دیده می‌شود.

کلدر

در شمال غربی خرم‌آباد، توالی فرهنگی و مربوط به دوره پارینه سنگی میانی تا دوران اسلامی. بقایای جانوری از لایه‌های پارینه سنگی نشان داد که از چوب بادام و آلو به‌عنوان هیزم استفاده می‌شده‌است که نشان‌دهنده استفاده گزینشی از پوشش گیاهی محلی توسط ساکنان ماقبل تاریخ غار است.

یافته

در ۱۳ کیلومتری غرب خرم‌آباد. وجود مصنوعات سنگی و استخوانی، بقایای حیوانات شکار شده، زیورآلات ساخته شده از صدف و دندان، خاک سرخ و شواهدی از خاکستر و آتش‌دان، فعالیت هزاران ساله شکارچی-گردآورنده را نشان می‌دهد.

پناهگاه صخره‌ای گراجنه

در جنوب شرقی خرم‌آباد. یکی از محوطه‌های مهم پارینه سنگی در دره خرم‌آباد و بیشتر حاوی بقایای باستانی از دوره‌های پارینه سنگی میانی و پارینه سنگی جدید است. شواهدی از قضای حیوانات مانند بز و گوسفند وحشی، گورخر، گوزن قرمز و غزال و همچنین یک کامیوش در لایه‌های مختلف شناسایی شده‌است.

زیست‌بوم
زهرا رفیعی
روزنامه‌نگار

خبرهای خوب از یوزکنام

زیستگاه فعلی یوز در ۳ محدوده خلاصه می‌شود: ذخیره‌گاه زیست‌کره خارتوران در جنوب، پناهگاه حیات‌وحش خوش‌بیلاق در شمال غرب و پناهگاه حیات‌وحش میاندشت در شمال غرب. به گفته کامبیز معظمی، عضو انجمن صنفی-کارفرمایی حفاظت‌گاه‌های خصوصی حیات‌وحش، بین اینها، محدوده‌ای ۴۵۰ هزار هکتاری وجود دارد (یوزکنام) که در آن فعالیت‌های معدنی می‌شود و جاده تهران-مشهد از آن می‌گذرد و البته محل تردد یوز است. یوزکنام در گذشته حیات‌وحشی غنی از کل و بز، آهو، گور، جیبسر، کاراکال، پلنگ، گرگ، کفتار و... داشت اما امروزه فقط به تعداد خیلی کم آهو در آن وجود دارد. طی تفاهمنامه‌ای ۵ساله که انجمن حفاظت‌گاه‌های خصوصی باسازمان حفاظت محیط‌زیست منعقد کرد، قرار شد حفاظت از این منطقه به‌طور کلی و حفاظت از یوزپلنگ به‌طور خاص تحت دستورالعمل‌هایی که سازمان تعیین کرده بود انجام شود. این تفاهمنامه با قرق‌های اختصاصی که هدف آن حفاظت در کنار بهره‌برداری پایدار است، فرقی می‌کند.

در این منطقه صرفاً حفاظت صورت گرفته‌است. اقدامات حفاظتی باعث شده سال ۱۴۰۳ بیش از ۱۰ فقره گزارش مشاهده مستقیم یوز توسط همیاران و یا مردم محلی در منطقه یوزکنام پل‌آبریشم گزارش شود. فیلمی که امسال منتشر شده امیدها را برای باقیمانده‌های اندک این گونه به‌شدت در معرض انقراض بیشتر کرده‌است. ۳۱ مردامه سال گذشته بود که هلیا یوزپلنگ ماده با ۲نوله حدوداً ۶ماهه خود در یوزکنام پل‌آبریشم دیده‌شد. این منطقه کردیدور عبور یوزهاست و به‌نظر می‌رسد که مکان زادآوری یوزها نیز شده‌است. به گفته کامبیز معظمی، کاهشی طعمه و کاهش امنیت در زیستگاه توران ایجاب می‌کند که یوزها جایه‌جا شوند و یوزهای تر هم علاوه بر این به‌دنبال قلمروهای جدید هستند. حفاظت از این منطقه البته لزوماً منجر به کاهش تردد یوزها از جاده تهران-مشهد نمی‌شود و مخاطره جاده را برای آنها حذف نمی‌کند؛ ولی اگر این محدوده حفاظت شود، ممکن است برخی از جمعیت‌های یوز بدون احساس نیاز به تردد در جنوب توران در یوزکنام ماندگار شوند. حفاظت از این منطقه به قدری نتیجه‌بخش بوده که باعث شده «فیقه» یکی از یوزهای‌نر منطقه که چند سالی خبری از او نبود، در یوزکنام دیده شود.

برای تماشای فیلم ۲ یوزپلنگ آسیایی این کیورکردرا اسکن کنید.

خبر روز

محمود مولایی: روزنامه‌نگار

جزئیات سیل در ۲ استان

بارندگی و وقوع سیلاب در برخی نقاط استان‌های کرمان و سیستان و بلوچستان منجر به خسارات شده‌است.

سیل در ۲ شهرستان کرمان

شدت بارندگی در ۲ شهرستان قلعه‌گنج و جازموریان در استان کرمان منجر به خسارات جدی به زیرساخت‌ها، آب‌گرفتگی منازل و انسداد راه‌های ارتباطی شده‌است. رئیس اداره کل مدیریت بحران کرمان به همشهری می‌گوید: «۲۶۵ کیلومتر از محورهای خاکی شهرستان قلعه‌گنج در بی‌وقوع سیلاب اخیر تخریب شده‌است. غلامرضا نژادخالقی ادامه می‌دهد: «وقوع سیلاب در جازموریان و قلعه‌گنج متأسفانه تعدادی از روستاها را درگیر کرده‌است. در داخل شهر قلعه‌گنج هم دو، سه محله به‌دلیل وقوع سیل آسیب دیده‌اند. سیلاب وارد غروستای شهرستان قلعه‌گنج شامل چاه‌زهد، عباس‌آباد، چراغ‌آباد، ناصری، چاه عبد و چند منطقه دیگر شد و ۳ محله اصلی شهر قلعه‌گنج نیز با آب گرفتگی شدید مواجه شدند.» او تأکید می‌کند: «در حال حاضر سیلاب فروکش کرده و دستگاه‌ها در حال ارزیابی میزان خسارات وارد شده به مناطق سیل‌زده هستند.» به گفته نژادخالقی، ۲ روز پیش هم وقوع سیل سبب تلف‌شدن بیش از ۱۰۰ آراس دام شد.

محورهای مسدود در سیستان و بلوچستان وقوع سیلاب در سیستان و بلوچستان منجر به مسدودشدن مسیرهای دلگان - بمپور، دلگان زحکوت، مهرستان - ایرانشهر و دلگان - جلگه شده‌است. مدیرکل ستاد مدیریت بحران استانداری سیستان و بلوچستان به همشهری می‌گوید: «با توجه به اینکه سیستان و بلوچستان در فصل مونسون قرار گرفته، معمولاً احتمال وقوع سیلاب وجود دارد؛ به‌ویژه در نواحی جنوبی استان که در این فصل تحت‌تأثیر سامانه بارشی قرار دارد.» او تأکید می‌کند: «همین بارش‌ها سبب واردشدن خساراتی به جاده‌های مواصلاتی و به‌خصوص جاده‌های روستایی و عشایری، باغ‌ها و تیرهای برق شده‌است. همچنین جاده مهرستان به جاده ایرانشهر به‌دلیل بالا آمدن آب مسدود شده‌بود. البته جاده خیرآباد به ایرانشهر هم چنین وضعیتی داشت. با توجه به تلاش همکاران ما در دستگاه‌های مختلف و فروکش کردن آب، این محورها بازگشایی شده‌است.»